

**INNOVATIVE APPROACHES IN TEACHING EDUCATIONAL COMPONENTS
THAT PROVIDE LEGAL KNOWLEDGE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS
IN THE HEALTH CARE SECTOR****Poltava State Medical University (Poltava, Ukraine)****o.bilanov@pdmu.edu.ua**

The professional activity of future medical and pharmaceutical workers is directly related to compliance with the norms of medical law, ethics and deontology. The effectiveness of the process of developing legal competence largely depends on the use of innovative approaches to teaching legal disciplines, which activate students' cognitive activity and foster critical thinking, professional responsibility, and the ability to make legitimate decisions in complex clinical situations. The article reviews and systematizes leading modern educational technologies, in particular simulation learning, case method, situational role-playing games, mixed and problem-oriented approaches, as well as the use of digital platforms, online legal simulators and multimedia resources. It is substantiated that their implementation ensures the development of sustainable practical skills in the analysis of regulatory and legal documentation, promotes the development of communicative competence and critical thinking, and increases students' academic motivation and active involvement. The focus is on the feasibility of modeling real situations of interaction "medical worker - patient", which creates conditions for working out algorithms of professional behavior of future specialists within the framework of current legislation. It is concluded that integrating traditional teaching methods with innovative pedagogical technologies increases the efficiency of legal training, contributes to the formation of professional responsibility, legal culture, and legal awareness, and also increases students' readiness for practical activity in the modern healthcare system.

Key words: innovative technologies, legal education, medical education, interactive methods, digital resources, case method, simulation learning, competency-based approach, modern trends, educational components.

Introduction.

The modern system of higher education in the field of healthcare requires updated approaches to the formation of legal literacy of future specialists. Dynamic changes in legislation, increased requirements for professional responsibility of medical and pharmaceutical workers, the development of a patient-oriented model of healthcare necessitate the transition from traditional teaching of legal disciplines to innovative educational technologies.

Innovative approaches not only improve the quality of legal knowledge acquisition but also foster in students critical thinking, legal analysis skills, and the ability to make ethical and legally sound decisions in clinical situations. The use of interactive methods, simulations, case-based learning, digital platforms, and interdisciplinary approaches strengthens the practical focus of legal training and contributes to the development of professional responsibility [1, 2].

Therefore, the introduction of innovative methods of teaching educational components that provide legal knowledge in medical higher education institutions is an important condition for increasing the professional competence of future medical and pharmaceutical workers, ensuring the quality of medical care and respecting patients' rights in accordance with modern standards.

The aim of the study.

To analyze modern innovative approaches to teaching educational components that ensure the formation of legal knowledge among health care education students, to substantiate their pedagogical effectiveness and to provide practical recommendations for the integration of interactive, digital and competency-based

methods into the educational process in order to improve the quality of legal training of future medical and pharmaceutical specialists.

Main part.

Legal training of health care education applicants is gaining particular importance in the context of the transformation of the medical and pharmaceutical sectors, active reform of legislation, as well as increasing requirements for professional responsibility of specialists. Current trends indicate a reorientation of traditional legal education to a competency model, which involves not only the assimilation of regulatory legal acts, but also the formation of the ability to apply legal knowledge in real practical situations.

Educational technologies should also contribute to the development of social and professional mobility of future specialists, their competitiveness in the labor market, and rapid adaptation to modern educational needs [3].

One of the key trends is the integration of practice-oriented teaching methods: situational tasks, clinical cases, modeling of legally significant situations, simulations of real clinical cases with legal aspects. This approach helps students develop legal analysis skills, make ethical, legally sound decisions, and also forms a responsible attitude towards respecting patients' rights.

A significant need for modern legal training is to update the content of educational components in accordance with frequent changes in national and international legislation in the field of health care. This requires the inclusion of current legal cases, examples of judicial practice, and analysis of new regulatory documents in

the curricula. Such elements allow students to navigate the real legal challenges of the profession.

Digitalization has a significant impact on the organization of legal education. Digitalization of education is a current trend that has received incentives for development due to the intensification of digital transformations, the spread of digital and information and communication technologies in the education of schoolchildren and students, as well as Ukraine's choice of an innovation-oriented vector of development of the education system (which is fully justified in the context of globalization shifts and integration) [4].

The use of electronic platforms, interactive simulators, virtual simulations, multimedia educational resources provides better visualization of the material, increased motivation, the possibility of individualizing learning and the formation of skills for working with electronic legal systems.

An equally important trend is the strengthening of the interdisciplinary approach, when legal knowledge is integrated with clinical, pharmaceutical, ethical, philosophical and managerial disciplines. Such integration contributes to the formation of a specialist's comprehensive thinking, that is, consistent professional thinking and understanding of legal aspects in various contexts of the work of a medical and pharmaceutical worker.

The growth of the role of legal awareness of specialists is due to the need to ensure patient safety, prevent professional errors and legal conflicts, as well as comply with international standards of quality of medical care. Therefore, legal training today should be aimed at the formation of not only knowledge, but also values: respect for human rights, responsibility, ethical maturity, willingness to act within the law in difficult professional situations.

For the development of legal communication skills, the use of discussions, debates, modeling of the "doctor-patient" or "pharmacist-patient" dialogue, etc. is effective.

Increases awareness of the legal consequences of professional actions, the use of judicial practice, in particular, the analysis of real court decisions in the field of medical and pharmaceutical law.

Regarding academic mobility and standardization, the essence of which is to focus on international standards: patient rights, safety, bioethics, which as a result opens up opportunities for comparative analysis and adaptation of world experience.

The professionalism of a future specialist depends on the level of the educational process in a higher education institution, as well as on the teachers' mastery of modern methods and forms of its organization, pedagogical technology is the science of a systematic approach to the construction of pedagogical systems and a process aimed at achieving guaranteed results [5].

The content of learning technology is an organic combination of scientifically based and rationally selected educational material and organizational forms that create conditions for enriching motivation, stimulating the activation of students' educational and cognitive activity. The structure of learning technology includes a system of pedagogical and educational methods, techniques and methods of goal setting, planning, organizing and implementing control, correction and evaluation of

students' educational and cognitive activity in order to form a culture of educational work in them [6].

Taking into account the specifics of the educational process when teaching legal disciplines in medical and pharmaceutical education, the use of such active methods as:

1. Case-based learning. Essence: processing specific, real, or close (fictional) to reality clinical and legal situations related to medicine. The teacher can offer students examples of cases:

- A case of a patient refusing treatment despite a threat to health. Students must determine the doctor's actions, including appropriate documentation, informed consent, and responsibility.

- A case of an error in diagnosis. Students must analyze the situation, determine whether medical standards were met, assess the possible legal consequences for the doctor and the healthcare institution, and also suggest the best course of action, based on knowledge of medical law.

Advantages:

- development of critical thinking: stimulates students to analyze, justify their positions and make informed decisions.

- practical focus: formation of risk assessment skills, brings learning closer to real legal practice, since medical law is often pluralistic in nature and does not always have a clear answer.

- awareness of legal responsibility: understanding the essence and consequences of one's own actions, deeds, words, and decisions.

- effective acquisition of knowledge: learning through active participation and the experience of other participants is more effective than passive listening.

- motivation: stories within the framework of cases help motivate students, make the material more understandable and interesting.

2. Simulations. The essence: the use of realistic modeling of situations with a legal component in a simulation center or training room.

Examples of simulation training:

- A pharmacist-patient conflict situation (compliance with legislation and pharmaceutical care protocols): a patient comes to the pharmacy who needs a prescription drug (for example, an antibiotic or a strong NSAID). The patient insists on dispensing it without a prescription, referring to previous experience or "advice from a familiar doctor".

- A doctor-patient conflict situation (compliance with legislation and treatment protocols): the patient is in severe emotional stress, dissatisfied with the diagnostic results or previous treatment and expresses complaints to the doctor. The patient raises his voice, accuses the medical worker of "poor service", demands "immediately prescribe another treatment" or "give a referral", and threatens to file complaints.

- Modeling forensic situations. Working out protocols for actions in cases of medical errors.

- Modeling situations related to the confidentiality of patient data.

- Working out the procedure for obtaining informed consent in various clinical situations.

Advantages of simulation learning:

- Practical application: allows you to practice actions in complex or rare legal situations, as well as in scenarios

that threaten the patient's life. Helps develop not only practical skills, but also clinical, logical and evidentiary thinking, as well as teamwork and communication skills.

- Objective assessment: provides an opportunity to objectively assess the level of student mastery and to repeat certain skills.

- Increased motivation: Simulation scenarios make the learning process more interactive and engaging, thereby boosting student motivation.

3. Role play. The essence: helps acquire knowledge through active speech practice, develops communication skills, promotes emotional release, and helps overcome the fear of mistakes, since in the game, mistakes are perceived as part of the process.

Examples (Scenarios):

- "The doctor informs the patient of the diagnosis" (legal requirements for information, ethical aspects).

- "The pharmacist refuses to dispense the drug" (legal dispensing of drugs and methods of conflict resolution).

- "Conflict with the patient's relatives" (legal aspects, lawful communication, methods of conflict resolution)

- "Medical confidentiality and its limits" (legal norms, protection of patients' rights)

Advantages:

- Increased practical orientation of training. Story-based role-playing games simulate situations that are as close as possible to real professional practice. Students do not just study the rules of law, but learn to apply them in specific clinical or pharmaceutical scenarios.

- Formation of legal thinking. During the game, future specialists learn to: analyze legal norms, determine the boundaries of responsibility, and make decisions in conditions of uncertainty. This helps build the legal literacy necessary for professional activities.

- Development of communicative and social skills. In role-playing scenarios, students practice: conflict de-escalation techniques, assertive communication (a style of interaction that allows you to express your own thoughts, feelings and needs openly and respectfully, while respecting the rights of the interlocutor), interaction with the patient, behavior in stressful situations. Such skills are key for doctors, pharmacists, nurses, pharmacist assistants.

- Activation of learning motivation. The game format enhances interest, makes classes more dynamic, and attracts even passive students. Internal motivation increases - students want to participate, not just listen to theoretical material.

Disadvantages. Like other learning technologies, game technology requires the definition of special content in the curriculum, is difficult to prepare and implement, and requires special organizational and methodological conditions, painstaking preparation, and clear organization in implementation [7].

4. The method of "flipped classroom". The essence: students independently study new material at home (usually using video lectures or online resources), while time in the classroom is devoted to practical tasks, exercises, projects, and individual consultations with the teacher. This approach reverses the roles of the teacher and the student, with the teacher serving as a coordinator and the student as an active participant in the learning process.

Examples:

- analysis of legal conflicts (contradictions or discrepancies between legal norms that regulate the same or related social relations, which violate the coherence of the legal system);

- analysis of new laws (in-depth study and research of new regulatory legal acts, including their content, purpose, legal consequences, risks and compliance with current legislation);

- compilation of algorithms for the actions of a medical professional in various situations arising in professional activities (within the legal field).

Advantages:

- Self-paced learning: students can study the material at their own pace, watch the video as many times as they need, and take breaks. Independence, responsibility, critical thinking, and digital literacy are developed.

- Individual attention: the teacher can pay closer attention to students who need it, without wasting time explaining the theory.

- Accessibility of materials: video lectures remain available for re-watching, which is useful for students who have missed classes. The disadvantage may be technical obstacles: not all students may have the same access to technical means and the Internet to view materials at home.

5. Interactive platforms and digital resources.

Use of:

- electronic legal databases (Unified State Register of Court Decisions, Database "Legislation of Ukraine", National Open Data Portal, National Register of Electronic Information Resources, Information Center of the Ministry of Justice);

- video communication during classes: Zoom - a service for conducting online classes, screen demonstration and recording classes;

- platforms for creating interactive questionnaires, exercises and games: Kahoot!: a platform for creating quizzes and surveys in a gamified format; LearningApps.org: a constructor for creating interactive tasks (tests, crosswords, games) and access to a ready-made library; Quizlet: allows you to create educational materials in the format of cards and tests;

- educational platforms Moodle: for creating various content and conducting tests and Google Classroom: allows teachers to create and check tasks, and students to access materials and send work.

- visualization and collaboration tools: Padlet: a tool for creating collaborative boards where you can share ideas, files, and create collective projects and Canva: allows you to create presentations, posters, and other visual materials.

Benefits of using digital resources:

- Increased motivation and engagement: Interactive elements and gamification make learning more interesting.

- Flexibility: Allows learning at any time and from any place.

- Collaboration: Promotes the development of collaboration skills through joint projects.

- Personalization: Allows you to adapt the learning process to the individual needs of students, timely updating of materials, digital literacy, ability to work with legal-tech tools.

6. Project-based learning.

Examples of project topics:

- "Algorithm for respecting patient rights in family medicine";
- "Standard of legally correct communication of a pharmacist";
- "Clinical and legal route of a patient";
- "Legal risks of a doctor/pharmacist's activities".

Advantages:

- Practical focus: Learning becomes more meaningful when students see the practical application of the acquired knowledge and skills in real-life situations.
- Engagement and interest: The project method motivates students, as they can express their own interests and see the results of their work in a final product.
- Digital literacy: Students actively use online tools to search, process and present information.
- 21st-century skills: Project work develops a wide range of skills necessary for success in modern society, such as critical thinking, problem-solving, and communication.
- Interdisciplinary connections: Projects often combine knowledge from different academic disciplines, helping students see connections across fields.
- Personal development: project activities help students build self-confidence, discover their own talents and abilities, and build a positive attitude towards learning.

7. Debates and mini-court hearings.

Examples of topics:

"Can a doctor refuse to provide medical care?"

"Compulsory treatment: legal limits."

"Professional errors of a doctor/pharmacist: criminal or administrative liability?"

Benefits: development of rhetoric, legal thinking, and argumentation.

Conclusions.

Modern trends and the needs of legal training for future medical and pharmaceutical specialists confirm the need to transition from traditional teaching to an innovative, interactive, and practice-oriented educational process. The combination of digital technologies, analysis of real legal situations, simulations, and interdisciplinary approaches ensures that students develop a high level of legal awareness, responsibility, and the ability to act within the framework of the legislation in complex

professional conditions. This is an indispensable condition for improving the quality of medical care and preventing offenses in the health care field.

As modern researchers note, innovative training more boldly introduces the new, unknown, not yet generally accepted. It can go beyond those curricula that reflect the content of traditional education. Such training violates the static perfection of the traditional training system and introduces new activators, leading to instability, unfamiliarity, unpredictability, and a lack of situational typicality, etc. Therefore, innovations are associated with certain risks, unpredictable learning outcomes, and non-standard situations, which make it difficult to implement them in the educational process.

Thus, for the effective implementation of modern trends, it is important to: update the work programs of disciplines, including modules on the analysis of judicial practice, simulations and digital legal systems; build training sessions according to a mixed model: 30% - lecture material, 70% - practice-oriented forms; create electronic educational content (video lectures, interactive cases); ensure interdisciplinary communication between legal, clinical and ethical components; conduct regular monitoring of changes in legislation and promptly integrate them into materials.

Prospects for further research.

The work will be aimed at developing and implementing new simulation scenarios (creating complex clinical and legal cases); creating interactive educational content (video situations, interactive tests with automatic analysis of typical student errors); improving assessment methods (assessing professional and legal competencies through role-playing games, debates and incident analysis; developing clear criteria for assessing "soft skills" in legal situations); expanding interdepartmental and interuniversity cooperation (conducting joint trainings, master classes, workshops; collaborating with health care institutions and legal institutions to create realistic learning situations); providing scientific and methodological support for innovative approaches (preparing methodological recommendations for the use of simulation methods and case technologies); formation of the medical and legal culture of future specialists (integration of elements of medical ethics, communication and legal responsibility into other disciplines).

DOI 10.29254/2077-4214-2025-4-179-221-229

УДК 378.12/.147:61

Біланов О. С.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРАВОВІ ЗНАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

o.bilanov@pdmu.edu.ua

Професійна діяльність майбутніх медичних і фармацевтичних працівників безпосередньо пов'язана з дотриманням норм медичного права, етики та деонтології. Ефективність процесу формування правової компетентності значною мірою залежить від використання інноваційних підходів до викладання правових дисциплін, які активізують пізнавальну діяльність студентів, формують критичне мислення, професійну відповідальність і здатність приймати правомірні рішення у складних клінічних ситуаціях. У статті здійснено огляд та систематизацію провідних сучасних освітніх технологій, зокрема симуляційного навчання, кейс-методу, ситуаційно-рольових ігор, змішаного та проблемно-орієнтованого

підходів, а також використання цифрових платформ, правових онлайн-симуляторів і мультимедійних ресурсів. Обґрунтовано, що їх впровадження забезпечує формування стійких практичних навичок аналізу нормативно-правової документації, сприяє розвитку комунікативної компетентності та критичного мислення, а також підвищує рівень академічної мотивації й активної залученості здобувачів освіти. Акцентовано увагу на доцільності моделювання реальних ситуацій взаємодії «медичний працівник – пацієнт», що створює умови для відпрацювання алгоритмів професійної поведінки майбутніх фахівців у межах чинного законодавства. Узагальнено, що інтеграція традиційних методів навчання з інноваційними педагогічними технологіями забезпечує підвищення ефективності правової підготовки, сприяє формуванню професійної відповідальності, правової культури та рівня правової обізнаності, а також підвищує готовність студентів до практичної діяльності в умовах сучасної системи охорони здоров'я.

Ключові слова: інноваційні технології, правова освіта, медична освіта, інтерактивні методи, цифрові ресурси, кейс-метод, симуляційне навчання, компетентнісний підхід, сучасні тенденції, освітні компоненти.

Вступ.

Сучасна система вищої освіти галузі охорони здоров'я потребує оновлених підходів до формування правової грамотності майбутніх фахівців. Динамічні зміни законодавства, посилення вимог до професійної відповідальності медичних і фармацевтичних працівників, розвиток пацієнт-орієнтованої моделі охорони здоров'я зумовлюють необхідність переходу від традиційного викладання правових дисциплін до інноваційних освітніх технологій.

Інноваційні підходи дозволяють не лише підвищити якість засвоєння правових знань, а й сформувати у здобувачів освіти критичне мислення, навички правового аналізу, уміння приймати етичні та юридично виважені рішення у клінічних ситуаціях. Використання інтерактивних методів, симуляцій, кейс-орієнтованого навчання, цифрових платформ та міждисциплінарних форм роботи підсилює практичну спрямованість правової підготовки та сприяє розвитку професійної відповідальності [1, 2].

Отже, впровадження інноваційних методів викладання освітніх компонент, що забезпечують правові знання у ЗВО медичного профілю, є важливою умовою підвищення фахової компетентності майбутніх медичних і фармацевтичних працівників, забезпечення якості медичної допомоги та дотримання прав пацієнтів відповідно до сучасних стандартів.

Мета дослідження.

Проаналізувати сучасні інноваційні підходи до викладання освітніх компонент, що забезпечують формування правових знань у здобувачів освіти галузі охорони здоров'я, обґрунтувати їх педагогічну ефективність та надати практичні рекомендації щодо інтеграції інтерактивних, цифрових і компетентнісно орієнтованих методів у освітній процес з метою підвищення якості правової підготовки майбутніх медичних і фармацевтичних фахівців.

Основна частина.

Правова підготовка здобувачів освіти галузі охорони здоров'я набуває особливої ваги в умовах трансформації медичної та фармацевтичної сфер, активного реформування законодавства, а також зростання вимог до професійної відповідальності фахівців. Сучасні тенденції вказують на переорієнтацію традиційної правової освіти на компетентнісну модель, яка передбачає не лише засвоєння нормативно-правових актів, а й формування вміння застосовувати правові знання у реальних практичних ситуаціях.

Освітні технології мають також сприяти розвитку соціальної і професійної мобільності майбутніх фахівців, їх конкурентоспроможності на ринку праці, швидкій адаптації до сучасних освітніх потреб [3].

Однією з ключових тенденцій є інтеграція практико-орієнтованих методів навчання: ситуаційних задач, клінічних кейсів, моделювання юридично значущих ситуацій, симуляцій реальних клінічних випадків із правовими аспектами. Такий підхід сприяє розвитку у студентів навичок правового аналізу, прийняття етичних, юридично виважених рішень, а також формує відповідальне ставлення до дотримання прав пацієнтів.

Суттєвою потребою сучасної правової підготовки є оновлення змісту освітніх компонент відповідно до частих змін у національному та міжнародному законодавстві в сфері охорони здоров'я. Це потребує включення до навчальних програм актуальних правових кейсів, прикладів судової практики, аналізу нових нормативних документів. Такі елементи дозволяють студентам орієнтуватися у реальних правових викликах професії.

Значний вплив на організацію правової освіти має цифровізація. Цифровізація освіти є сьогоденним трендом, який отримав стимули для розвитку у зв'язку із інтенсифікацією цифрових трансформацій, поширенням цифрових та інформаційнокомунікаційних технологій у навчанні школярів і студентів, а також вибором Україною інноваційно-орієнтованого вектору розвитку системи освіти (що цілком виправдано в умовах глобалізаційних зрушень та інтеграції) [4].

Використання електронних платформ, інтерактивних тренажерів, віртуальних симуляцій, мультимедійних освітніх ресурсів забезпечує кращу візуалізацію матеріалу, підвищення мотивації, можливість індивідуалізації навчання та формування навичок роботи з електронними правовими системами.

Не менш важливою тенденцією є посилення міждисциплінарного підходу, коли правові знання інтегруються з клінічними, фармацевтичними, етичними, філософськими та управлінськими дисциплінами. Така інтеграція сприяє формуванню комплексного мислення фахівця, тобто узгодженого професійного мислення та розуміння правових аспектів у різних контекстах роботи медичного і фармацевтичного працівника.

Зростання ролі правової свідомості фахівців обумовлене необхідністю забезпечення безпеки пацієнтів, запобігання професійним помилкам і правовим

конфліктам, а також дотриманням міжнародних стандартів якості медичної допомоги. Тому правова підготовка сьогодні має бути спрямована на формування не лише знань, але й цінностей: поваги до прав людини, відповідальності, етичної зрілості, готовності діяти в межах закону у складних професійних ситуаціях.

Для розвитку навичок правомірної комунікації результативним є використання дискусій, дебатів, моделювання діалогу «лікар-пацієнт» чи «фармацевт-пацієнт» тощо.

Підвищує усвідомлення юридичних наслідків професійних дій використання судової практики, зокрема аналіз реальних судових рішень у сфері медичного і фармацевтичного права.

Стосовно академічної мобільності та стандартизації, суть якої полягає в орієнтації на міжнародні стандарти: права пацієнтів, безпеку, bioethics (біоетику), що в результаті відкриває можливості порівняльного аналізу та адаптації світового досвіду.

Професіоналізм майбутнього спеціаліста залежить від рівня освітнього процесу у закладі вищої освіти, а також від оволодіння викладачами сучасними методами і формами його організації, педагогічна технологія – це наука про системний підхід до конструювання педагогічних систем і процес спрямований на досягнення гарантованих результатів [5].

Зміст технології навчання є органічним поєднанням науково обґрунтованого і раціонально відібраного навчального матеріалу та організаційних форм, які створюють умови для збагачення мотивації, стимулювання активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Структура технології навчання включає систему педагогічних і навчальних методів, прийомів і способів цілепокладання, планування, організації і здійснення контролю, коригування й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності студентів з метою формування в них культури навчальної праці [6].

Із врахуванням специфіки освітнього процесу при викладанні дисциплін правового спрямування у медичній та фармацевтичній освіті результативним є використання таких активних методів, як:

1. Кейс-метод (Case-based learning). Суть: опрацювання конкретних, реальних або наближених (вигаданих) до реальності клініко-правових ситуацій, пов'язаних з медициною. Викладач може запропонувати студентам приклади кейсів:

- Кейс про відмову пацієнта від лікування попри загрозу для здоров'я. Студенти повинні визначити дії лікаря, оформлення відповідної документації, інформовану згоду, відповідальність.

- Кейс про помилку в діагностиці. Студенти повинні проаналізувати ситуацію, визначити, чи були дотримані медичні стандарти, оцінити можливі правові наслідки для лікаря та закладу охорони здоров'я, а також запропонувати найкращий варіант дій, спираючись на знання медичного права.

Переваги:

- розвиток критичного мислення: стимулює студентів аналізувати, обґрунтовувати свої позиції та приймати обґрунтовані рішення.

- практична спрямованість: формування навичок оцінки ризиків, наближає навчання до реальної юридичної практики, оскільки медичне право часто має

плюралістичний характер і не завжди має однозначну відповідь.

- усвідомлення юридичної відповідальності: розуміння суті та наслідків власних дій, вчинків, слів та рішень.

- ефективне засвоєння знань: навчання через активну участь та досвід інших учасників є більш ефективним, ніж пасивне слухання.

- мотивація: історії в рамках кейсів допомагають мотивувати студентів, роблять матеріал більш зрозумілим і цікавим.

2. Симуляційне навчання (Simulations). Суть: використання реалістичного моделювання ситуацій з правовим компонентом у симуляційному центрі або навчальній аудиторії.

Приклади симуляційного навчання:

- Ситуація конфлікту «фармацевт-пацієнт» (дотримання законодавства та протоколів фармацевтичної опіки): до аптеки приходить пацієнт, який потребує рецептурний препарат (наприклад, антибіотик або сильний НПЗП). Пацієнт наполягає на відпуску без рецепта, посилаючись на попередній досвід або «пораду знайомого лікаря».

- Ситуація конфлікту «лікар-пацієнт» (дотримання законодавства та протоколів лікування): пацієнт перебуває у вираженому емоційному напруженні, невдоволений діагностичними результатами або попереднім лікуванням та висловлює претензії до лікаря. Пацієнт підвищує голос, звинувачує медпрацівника у «неякісному обслуговуванні», вимагає «негайно виписати інше лікування» або «дати направлення», погрожує скаргами.

- Моделювання судово-медичних ситуацій. Відпрацювання протоколів дій у випадках медичних помилок.

- Моделювання ситуацій, пов'язаних з конфіденційністю даних пацієнта.

- Відпрацювання процедури отримання усвідомленої інформованої згоди в різних клінічних ситуаціях.

Переваги симуляційного навчання:

- Практичне відпрацювання: дозволяє відпрацьовувати дії в складних або рідкісних правових ситуаціях, а також у сценаріях, які загрожують життю пацієнта. Допомагає розвивати не тільки практичні навички, але й клінічне, логічне та доказове мислення, а також навички командної роботи та комунікації.

- Об'єктивна оцінка: надає можливість для об'єктивної оцінки рівня майстерності студентів, а також для багаторазового повторення певних навичок.

- Підвищення мотивації: симуляційні сценарії роблять процес навчання більш інтерактивним та цікавим, що підвищує мотивацію студентів.

3. Сюжетно-рольові ігри (Role play). Суть: допомагають засвоювати знання через активну мовленнєву практику, розвивають комунікативні навички, сприяють емоційному розвантаженню та допомагають подолати страх помилок, оскільки в грі помилки сприймаються як частина процесу.

Приклади (Сценарії):

- «Лікар повідомляє пацієнту діагноз» (юридичні вимоги до інформування, етичні аспекти).

- «Фармацевт відмовляє у відпуску препарату» (законний відпуск ліків та способи врегулювання конфліктів).

- «Конфлікт із родичами пацієнта» (юридичні аспекти, правомірна комунікація, способи врегулювання конфліктів)

- «Лікарська таємниця та її межі» (правові норми, захист прав пацієнтів)

Переваги:

- Підвищення практичної спрямованості навчання. Сюжетно-рольові ігри моделюють ситуації, максимально наближені до реальної професійної практики. Студенти не просто вивчають норми права, а вчаться застосовувати їх у конкретних клінічних чи фармацевтичних сценаріях.

- Формування юридичного мислення. Під час гри майбутні фахівці навчаються: аналізувати правові норми, визначати межі відповідальності, приймати рішення в умовах невизначеності. Це допомагає сформувати правову грамотність, потрібну в професійній діяльності.

- Розвиток комунікативних і соціальних навичок. У рольових сценаріях студенти відпрацьовують: техніки деескалації конфлікту, асертивне спілкування (стиль взаємодії, що дозволяє висловлювати власні думки, почуття та потреби відкрито та з повагою, одночасно поважаючи права співрозмовника), взаємодію з пацієнтом, поведінку в стресових ситуаціях. Такі навички є ключовими для лікарів, фармацевтів, медсестер, асистентів фармацевта.

- Активізація навчальної мотивації. Ігровий формат підсилює інтерес, робить заняття динамічнішими, залучає навіть пасивних студентів. Зростає внутрішня мотивація – студенти хочуть брати участь, а не просто слухати теоретичний матеріал.

Недоліки. Як і інші технології навчання ігрова технологія потребує визначення особливого змісту у навчальному плані, складна у підготовці і проведенні і потребує особливих організаційно-методичних умов, копіткої підготовки та чіткої організації у проведенні [7].

4. Метод «перевернутого класу» (Flipped classroom). Суть: студенти самостійно вивчають новий матеріал вдома (зазвичай за допомогою відеолекцій або онлайн-ресурсів), а час в аудиторії використовується для практичних завдань, вправ, проєктів та індивідуальних консультацій з викладачем. Цей підхід змінює ролі викладача та студента, оскільки викладач стає координатором, а студент – активним учасником процесу навчання.

Приклади:

- розбір юридичних колізій (суперечностей або розбіжностей між правовими нормами, які регулюють одні й ті самі або суміжні суспільні відносини, що порушує узгодженість правової системи);

- аналіз нових законів (глибоке вивчення та дослідження нових нормативно-правових актів, що включає їхній зміст, мету, правові наслідки, ризики та відповідність до чинного законодавства);

- складання алгоритмів дій медичного працівника при різних ситуаціях, що виникають в професійній діяльності (в межах правового поля).

Переваги:

- Самостійне навчання: студенти можуть вивчати матеріал у своєму темпі, переглядати відео стільки разів, скільки їм потрібно, та робити паузи. Формується самостійність, відповідальність, критичне мислення та цифрова грамотність.

- Індивідуальна увага: викладач може приділяти більше уваги студентам, які цього потребують, оскільки не витрачає час на пояснення теорії.

- Доступність матеріалів: відеолекції залишаються доступними для повторного перегляду, що корисно для студентів, які пропустили заняття. Недоліком можуть бути технічні перешкоди: не всі студенти можуть мати однаковий доступ до технічних засобів та інтернету для перегляду матеріалів вдома.

5. Інтерактивні платформи та цифрові ресурси.

Використання:

- електронних правових баз (Єдиний державний реєстр судових рішень, База даних «Законодавство України», Національний портал відкритих даних, Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів, Інформаційний центр Міністерства юстиції);

- відеозв'язку під час занять: Zoom – сервіс для проведення онлайн-занять, демонстрації екрана та запису занять;

- платформ для створення інтерактивних опитувальників, вправ та ігор: Kahoot!: платформа для створення вікторин та опитувань у гейміфікованому форматі; LearningApps.org: конструктор для створення інтерактивних завдань (тестів, кросвордів, ігор) та доступ до готової бібліотеки; Quizlet: дозволяє створювати навчальні матеріали у форматі карток та тестів;

- навчальних платформ Moodle: для створення різноманітного контенту та проведення тестів та Google Classroom: дозволяє викладачам створювати та перевіряти завдання, а студентам – отримувати доступ до матеріалів і надсилати роботи.

- інструментів для візуалізації та спільної роботи: Padlet: інструмент для створення спільних дошок, де можна ділитися ідеями, файлами та створювати колективні проєкти та Canva: дозволяє створювати презентації, плакати та інші візуальні матеріали.

Переваги використання цифрових ресурсів:

- Підвищення мотивації та залученості: Інтерактивні елементи та гейміфікація роблять навчання цікавішим.

- Гнучкість: Дозволяють навчатися в будь-який час і з будь-якого місця.

- Спільна робота: Сприяють розвитку навичок співпраці через спільні проєкти.

- Персоналізація: Дозволяють адаптувати процес навчання під індивідуальні потреби учнів, оперативне оновлення матеріалів, цифрова грамотність, здатність працювати з legal-tech інструментами.

6. Проєктні роботи (Project-based learning).

Приклади тем проєктів:

- «Алгоритм дотримання прав пацієнта у сімейній медицині»;

- «Стандарт юридично правильної комунікації фармацевта»;

- «Клінічно-правовий маршрут пацієнта»;

- «Юридичні ризики діяльності лікаря/фармацевта».

Переваги:

- Практична спрямованість: навчання стає більш значущим, коли учні бачать практичне застосування отриманих знань та вмій у реальних життєвих ситуаціях.

- Залученість та інтерес: проєктний метод мотивує студентів, оскільки вони можуть проявляти власні

інтереси та бачити результат своєї праці у вигляді кінцевого продукту.

- Цифрова грамотність: Студенти активно використовують онлайн-інструменти для пошуку, обробки та представлення інформації.

- Навички XXI століття: проектна робота розвиває цілий комплекс навичок, необхідних для успіху в сучасному суспільстві, таких як критичне мислення, розв'язання проблем та комунікація.

- Міждисциплінарні зв'язки: проекти часто об'єднують знання з різних навчальних дисциплін, що допомагає студентам побачити зв'язки між різними галузями знань.

- Розвиток особистості: проектна діяльність допомагає студентам формувати впевненість у собі, розкривати власні таланти та здібності, а також будувати позитивне ставлення до навчання.

7. Дебати та міні-судові засідання.

Приклади тем:

- «Чи може лікар відмовити у наданні медичної допомоги?»

- «Примусове лікування: правові межі».

- «Професійні помилки лікаря/фармацевта: кримінальна чи адміністративна відповідальність?».

Переваги: розвиток риторики, правового мислення, аргументації.

Висновки.

Сучасні тенденції та потреби правової підготовки майбутніх медичних і фармацевтичних фахівців підтверджують необхідність переходу від традиційного викладання до інноваційного, інтерактивного та практикоорієнтованого освітнього процесу. Поєднання цифрових технологій, аналізу реальних юридичних ситуацій, симуляцій та міждисциплінарних підходів забезпечує формування в студентів високого рівня правової свідомості, відповідальності та здатності діяти в межах законодавства у складних професійних умовах. Це є невід'ємною умовою підвищення якості медичної допомоги та запобігання правопорушенням у сфері охорони здоров'я.

Як зазначають сучасні дослідники, інноваційне навчання більш сміливо впроваджує нове, невідоме, не прийняте ще загалом. Воно може виходити

за межі тих навчальних програм, котрі відображають зміст традиційної освіти. Таке навчання порушує статичну досконалість традиційної системи навчання, вводить у неї нові активатори, що зумовлює порушення стійкості, звичності, прогнозованості, типовості ситуацій тощо. Тому інновації пов'язані з певним ризиком, непрогнозованістю результатів навчання, нетиповістю ситуацій, що й утруднює їх впровадження у навчальний процес.

Таким чином, для ефективної реалізації сучасних тенденцій важливо: оновити робочі програми дисциплін, включивши модулі з аналізу судової практики, симуляцій та цифрових правових систем; побудувати навчальні заняття за змішаною моделлю: 30% – лекційний матеріал, 70% – практикоорієнтовані форми; створити електронний освітній контент (відеолекції, інтерактивні кейси); забезпечити міждисциплінарний зв'язок між правовими, клінічними та етичними компонентами; проводити регулярний моніторинг змін законодавства та оперативно інтегрувати їх у матеріали.

Перспективи подальших досліджень.

Робота буде спрямована на розроблення та впровадження нових симуляційних сценаріїв (створення комплексних клініко-правових кейсів); створення інтерактивного освітнього контенту (відео-ситуації, інтерактивні тести з автоматичним аналізом типових помилок студентів); удосконалення методів оцінювання (оцінювання професійно-правових компетентностей через рольові ігри, дебати та розбір інцидентів; розроблення чітких критеріїв оцінювання «soft skills» у правових ситуаціях); розширення міжкафедральної та міжвузівської співпраці (проведення спільних тренінгів, майстер-класів, воркшопів; співпраця з закладами ОЗ та юридичними установами для створення реалістичних навчальних ситуацій); науково-методичне забезпечення інноваційних підходів (підготовка методичних рекомендацій щодо використання симуляційних методів і кейс-технологій); формування медико-правової культури майбутніх фахівців (інтеграція елементів медичної етики, комунікації та юридичної відповідальності в інші дисципліни).

References / Література

1. Kushnir V, Kushnir H, Rozhkova N. Innovatsiynist osvity yak dydaktychnyy pryntsyp. Ridna shkola. 2012;6(990):3-8. [in Ukrainian].
2. Bakhtiyarov KhSh, redaktor. Innovatsiyni tekhnolohiyi navchannya. K.: NTU; 2017. 172 s. [in Ukrainian].
3. Pyekhota OM, redaktor. Osvitni tekhnolohiyi. K.: A.S.K.; 2001. 256 s. [in Ukrainian].
4. Kramarenko IS, Halehova OV. Innovatsiyni pidkhody do navchannya v umovakh voyennoho stanu. Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: pedahohika ta psykholohiya. 2024;5:1-6. Dostupno: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742765/1/document%20%282%29.pdf>. [in Ukrainian].
5. Vitvytska SS. Osnovy pedahohiky vyshchoyi shkoly. Kyiv: Tsentr navchal'noyi literatury; 2006. 384 s. [in Ukrainian].
6. Saukh PYu. Innovatsiyni u vyshchii osviti: problemy, dosvid, perspektivy. Zhytomyr: Vyd-vo ZHDU im. Ivana Franka; 2011. 444 s. [in Ukrainian].
7. Kharahirlo VYe. Innovatsiyni pedahohichni tekhnolohiyi u profesiyyni diyal'nosti pedahohiv ZP(PT)O. Bila Tserkva: BINPO; 2021. 112 s. [in Ukrainian].

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРАВОВІ ЗНАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Біланов О. С.

Резюме. У статті розглядаються інноваційні підходи до викладання освітніх компонент, спрямованих на формування правових знань у закладах вищої освіти галузі охорони здоров'я. Проаналізовано сучасні тенденції та потреби правової підготовки майбутніх медичних і фармацевтичних фахівців у контексті динамічних змін законодавства та зростання ролі правової свідомості в професійній діяльності.

У роботі представлено характеристику провідних сучасних освітніх технологій: симуляційного навчання, кейс-методу, ситуаційно-рольових ігор, змішаного та проблемно-орієнтованого навчання, використання циф-

рових платформ, правових онлайн-симуляторів та мультимедійних ресурсів. Показано, що їх застосування сприяє формуванню стійких практичних навичок аналізу нормативно-правових документів, розвитку комунікативних умінь та критичного мислення, підвищенню академічної мотивації й залученості студентів. Наголошено на важливості моделювання реальних ситуацій взаємодії «медичний працівник – пацієнт», що дозволяє майбутнім фахівцям опрацьовувати алгоритми професійної поведінки у межах чинного законодавства.

Обґрунтовано педагогічну доцільність застосування інноваційних інструментів для підвищення мотивації студентів, розвитку критичного мислення та формування практичних навичок правового аналізу.

Зроблено висновок, що поєднання традиційних методів викладання з інноваційними педагогічними технологіями забезпечує більш високу результативність правової підготовки, сприяє формуванню професійної відповідальності, правової грамотності та готовності студентів до практичної діяльності в умовах сучасної системи охорони здоров'я.

Подано методичні рекомендації щодо ефективної інтеграції інноваційних методів у освітній процес медичних фахових і вищих навчальних закладів.

Ключові слова: інноваційні технології, правова освіта, медична освіта, інтерактивні методи, цифрові ресурси, кейс-метод, симуляційне навчання, компетентнісний підхід, сучасні тенденції, освітні компоненти.

INNOVATIVE APPROACHES IN TEACHING EDUCATIONAL COMPONENTS THAT PROVIDE LEGAL KNOWLEDGE IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE HEALTH CARE SECTOR

Bilanov O. S.

Abstract. The article addresses innovative approaches to teaching educational components aimed at the formation of legal knowledge in higher education institutions within the healthcare sector. Current trends and the needs of legal training for future medical and pharmaceutical professionals are analyzed in the context of dynamic legislative changes and the growing role of legal awareness in professional practice.

The paper presents a characterization of leading contemporary educational technologies, including simulation-based learning, the case method, situational and role-playing games, blended and problem-oriented learning, as well as the use of digital platforms, legal online simulators, and multimedia resources. It is demonstrated that their application contributes to the development of sustainable practical skills in the analysis of regulatory and legal documents, enhances communicative competencies and critical thinking, and increases students' academic motivation and engagement. Emphasis is placed on the importance of modeling real-life "healthcare professional–patient" interaction scenarios, which enables future specialists to practice algorithms of professional behavior within the framework of current legislation.

The pedagogical feasibility of applying innovative tools to enhance student motivation, foster critical thinking, and develop practical skills in legal analysis is substantiated.

It is concluded that the integration of traditional teaching methods with innovative pedagogical technologies ensures higher effectiveness of legal training, contributes to the formation of professional responsibility and legal literacy, and enhances students' readiness for practical activity within the contemporary healthcare system.

Methodological recommendations for the effective integration of innovative methods into the educational process of medical professional and higher education institutions are presented.

Key words: innovative technologies, legal education, medical education, interactive methods, digital resources, case method, simulation learning, competency-based approach, modern trends, educational components.

ORCID and contributionship / ORCID кожного автора та їх внесок до статті:

Bilanov O. S.: <https://orcid.org/0000-0001-9245-7638> ^{ABCDEF}

Corresponding author / Адреса для кореспонденції

Bilanov Oleg Serhiyovych / Біланов Олег Сергійович

Poltava State Medical University / Полтавський державний медичний університет,

Ukraine, 36000, Poltava, 23 Shevchenko str / Адреса: Україна, 36000, м. Полтава, вул. Шевченка 23

Tel.: 0951858319 / Тел.: 0951858319

E-mail: o.bilanov@pdmu.edu.ua

A – Work concept and design, B – Data collection and analysis, C – Responsibility for statistical analysis, D – Writing the article, E – Critical review, F – Final approval of the article / A – концепція роботи та дизайн, B – збір та аналіз даних, C – відповідальність за статистичний аналіз, D – написання статті, E – критичний огляд, F – остаточне затвердження статті.

Received 29.07.2025 / Стаття надійшла 29.07.2025 року
Accepted 10.11.2025 / Стаття прийнята до друку 10.11.2025 року